

Міністерство освіти і науки України
Державний біотехнологічний університет
Факультет менеджменту, бізнесу та права
Кафедра менеджменту, бізнесу і адміністрування

ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Методичні вказівки

**до проведення практичних і семінарських занять
з дисципліни**

*здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»*

Затверджено
рішенням навчально-методичної комісії
факультету менеджменту,
адміністрування та права
Протокол № 1 від 17 вересня 2024 р.

Харків 2024

УДК 352/354(072)

П 39

Схвалено

на засіданні кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування

Протокол № 1 від 27 серпня 2024 р.

Рецензенти:

Лозинська Т.М., доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Полтавського державного аграрного університету

Бутенко Т.А., канд. екон. наук, доц., доцент кафедри кібербезпеки та інформаційних технологій Державного біотехнологічного університету

П 39 Планування розвитку територіальної громади: метод. вказівки до проведення практичних і семінарських занять з дисципліни здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» / Державний біотехнологічний університет; авт.-уклад.: О.О. Гуторова, Г.П. Пасемко, О.М. Таран – Харків : [б. в.], 2024. 52 с.

Методичні вказівки до проведення практичних і семінарських занять з дисципліни «Планування розвитку територіальної громади» розроблено відповідно до навчальної програми. Видання включає зміст навчальної дисципліни, програму та тематичний план навчальної дисципліни, плани практичних і семінарських занять, рекомендовані літературні джерела та інформаційні ресурси

Видання призначено здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

УДК 352/354(072)

Відповідальний за випуск: Ю.М. Сагачко, канд. екон. наук, доцент

© О.О. Гуторова, Г.П. Пасемко, О.М. Таран, 2024
© ДБТУ, 2024

ВСТУП

«Планування розвитку територіальної громади» – одна з дисциплін, що належить до тих, які створюють основну базу знань, необхідну для ефективною підготовки фахівців в сферах місцевого самоврядування, муніципальної служби, публічного адміністрування.

Підготовка фахівців в галузі публічного адміністрування має на меті дати здобувачам теоретичні знання та виробити в них практичні навички опрацьовувати й обґрунтовувати конкретні пропозиції, які стосуються актуальних місцевого самоврядування, державного управління.

Завдання дисципліни – формування у студентів компетентностей щодо системи знань з теоретично-методичних основ використання новітніх інструментів управління в публічній сфері, розуміння основних трендів та закономірностей, за якими успішно розвиваються громади в умовах сьогодення; використання інноваційних інструментів в плануванні, системі діагностики та оцінки стану громади, питанням стратегічного та просторового планування тощо.

У зв'язку з безпрецедентними масштабами руйнувань і втрат виникає необхідність постійного моніторингу і оцінки потреб, визначення пріоритетних завдань, реалізації стратегічних і програмних документів, зокрема з відновлення і подальшого соціально-економічного розвитку території, а також мінімізації можливих потенційних ризиків на місцевому та регіональному рівнях. Це вимагає підвищення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, громадських організацій із питань планування, моніторингу і оцінки результатів реалізації стратегій, програм та проєктів повоєнного відновлення та розвитку об'єднаних територіальних громад.

Доцільно також опрацьовувати досвід із питань реалізації стратегій та програм відновлення країн, які відчували наслідки руйнівного впливу війни,

Розширення та поглиблення теоретичних та практичних знань з питань стратегічного управління та планування розвитку території, формування у здобувачів розуміння базових засад нової державної політики регіонального розвитку в Україні в контексті євроінтеграції та можливостей її реалізації для об'єднаної територіальної громади.

Дисципліна входить до циклу дисциплін, що формують фахові (спеціальні) компетентності, освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів за спеціальністю "Публічне управління та адміністрування".

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	3-ий /4-й	4-ий
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин: для денної форми навчання: 03 аудиторних – 60 самостійної та індивідуальної роботи здобувача – 60	1-ий/ 2-й	1-ий/ 2-й
	Лекції:	
	30	6
	Практичні (семінарські):	
	30	6
Вид підсумкового контролю: <i>екзамен</i>		
Форма підсумкового контролю: <i>письмова</i>	Самостійна робота:	
	60	108

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Планування розвитку територіальної громади»

МОДУЛЬ 1. СУТНІСТЬ ТА ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДГРУНТЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Тема 1. Основні положення щодо створення територіальних громад в Україні

Сутність поняття «територіальна громада». Повноваження територіальних громад в Україні. Фінансово спроможна територіальна громада. Функції територіальної громади. Мета об'єднань громад на рівні селищ, сіл та міст. Умови добровільного об'єднання територіальних громад. Порядок добровільного об'єднання територіальних громад. План об'єднання територіальних громад. Утворення об'єднаної територіальної громади. Реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (адміністративно-територіальний устрій). Префектура. Староста в ОТГ та його повноваження.

Тема 2. Дієздатність територіальної громади в умовах децентралізації влади

Організаційна здатність у масштабах територіальної громади. Основні показники ефективності діяльності органу місцевого самоврядування. Ключові управлінські аспекти організаційної спроможності місцевого самоврядування. Принципи організаційної здатності територіальної громади. Групи власних повноважень територіальних громад. Формат SMART як міжнародний показник спроможності сучасної територіальної громади. Забезпечення дієздатності територіальної громади. Статут територіальної громади. Дієвість територіальної громади. Ефективність діяльності органів місцевого самоврядування громади. Аутсорсинг у сфері публічного управління. Аутсорсинг місцевого самоврядування. Сприятливі та несприятливі чинники співробітництва територіальних громад. Основні джерела доходності ОТГ. Грантові інструменти як важливий інструмент підтримки економічного розвитку громад.

Тема 3. Ресурсне забезпечення територіальних громад як основа їх сталого розвитку

Ресурсне забезпечення регіонального розвитку. Підходи до ресурсного забезпечення місцевого самоврядування. Види ресурсних потенціалів території. Основні види ресурсів у ресурсному забезпеченні громад. Ресурсна база місцевих бюджетів. Інституційні складники системи ресурсного забезпечення розвитку громад. Основні

завдання щодо формування інституційних складників системи ресурсного забезпечення розвитку громад. Інституційні складники оцінювання діяльності органів місцевого самоврядування щодо ресурсного забезпечення розвитку громад.

Тема 4. Нормативно-правове забезпечення планування місцевого розвитку

Нормативно-правові акти, що регламентують питання стратегічного планування на місцевому рівні. Регіональні стратегії розвитку. Ієрархічна система планування та прогнозування соціально- економічного розвитку в Україні. Державне стратегічне планування. Нормативно-правова база для розробки стратегій розвитку територіальних громад. Ієрархія документів стратегічного планування регіонального розвитку. Класифікація документів з планування регіонального розвитку. Суб'єктам національної системи планування розвитку територій. Взаємодія органів влади при розробці прогнозно-програмних документів. Базові інститути, що відповідають за розробку та реалізацію стратегій місцевого економічного розвитку.

Тема 5. Становлення та розвиток сільських територіальних громад

Відмінності між поняттями «сільська громада, «селищна громада», «міська громада». Поняття «самодостатність територіальних громад». Сталий розвиток сільських територій. Забезпечення сталого розвитку сільських територій. Причини негативних тенденцій в соціально-економічному розвитку сільських територій. Чинники впливу на життєдіяльність сільських ОТГ. Фінансовий потенціал ОТГ. Поняття Організаційно-економічного механізму розвитку сільських територіальних громад. Принципи побудови організаційно-економічного механізму розвитку сільських територіальних громад Функції організаційно-економічного механізму розвитку сільських територіальних громад.

МОДУЛЬ 2. ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Тема 6. Функція планування у системі місцевого розвитку

Закріплення робіт з планування за ієрархічними рівнями державного управління. Принципи ефективного процесу планування. Сутність та принципи стратегічного планування розвитку громад. Вимоги до сучасної стратегії. Порівняння довгострокового та стратегічного планування. Види планувальних документів на місцевому рівні. Принципи розробки стратегічних планів. Основні переваги стратегічного планування. Проблеми розробки стратегії. Ознаки успішно розробленої стратегії. Методи

розробки стратегій розвитку територіальних громад.

Тема 7. Інструменти планування розвитку територіальних громад

Поняття агенції місцевого розвитку. Мета діяльності агенцій місцевого розвитку. Основні функції агенцій регіонального розвитку. Сфери та напрями діяльності агенцій місцевого розвитку. Типова організаційна структура агенції регіонального розвитку. Міжсекторальні комітети при органах місцевого самоврядування. Узагальнення проблем розвитку територіальних громад. Види секторальних планів розвитку громади. Освітні центри муніципальної майстерності. Форми співробітництва територіальних громад. Муніципальний контракт. Цілі муніципальних контрактів. Основні структурні елементи муніципального контракту. Трансферти з державного бюджету місцевим бюджетам, що можна перевести на основу муніципальних контрактів в Україні. Муніципальні ваучерні програми. Типи класифікації муніципальних ваучерів. Регіональні фонди розвитку. Порівняльний аналіз державного фонду регіонального розвитку та регіональних фондів розвитку. Структура управління регіональним фондом розвитку.

Тема 8. Громадська участь у сфері планування об'єднаних територіальних громад

Поняття і значення ролі громадянського суспільства в процесі планування розвитку територіальних громад. Громадська участь у стратегічному плануванні. Принципи залучення громадян до участі у плануванні місцевого розвитку. Проблеми залучення громадськості до прийняття рішень у сфері планування місцевого розвитку. Стратегія залучення громадян до процесу планування. Форми і методи залучення громадян до процесу планування.

Тема 9. Розробка комплексних планів розвитку територіальної громади

Комплексний план просторового розвитку території територіальної громади. Законодавче підґрунтя для створення Комплексного плану розвитку територіальної громади. Головні складові Комплексного плану. Основні етапи розроблення комплексного плану. Обов'язковість врахування громадської думки. Перелік процесів підготовчого етапу розроблення КП. Перелік процесів основного етапу розроблення КП. Перелік процесів завершального етапу розроблення КП. Контроль замовником розроблення Комплексних планів. Мотивація створення та вигоди від впровадження Комплексного плану. Умови та порядок отримання субвенції на розроблення комплексних планів. Формат електронних документів комплексного плану.

Тема 10. Стратегічне планування розвитку територіальних громад

Організаційні питання щодо процесу розробки стратегічного плану. Схема процесу підготовки місцевої стратегії розвитку. Структура проекту місцевої стратегії. Формування робочої групи. Заходи щодо забезпечення публічності і прозорості процесу розроблення проекту Стратегії. Методи реалізації стратегічного планування територіального розвитку. Профіль громади. Зміст соціально-економічного аналізу громади. Показники соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади. SWOT-аналіз як метод визначення якісних параметрів територіального розвитку. Особливості використання методу А-В-С-аналізу. Соціологічний аналіз. Формування системи цілей стратегічного розвитку ОТГ. Розроблення проекту Плану заходів. Фінансове забезпечення реалізації Стратегії та Плану заходів. Затвердження місцевої Стратегії та Плану.

Тема 11. Моніторинг та оцінка реалізації стратегічного плану розвитку територіальної громади

Моніторинг розвитку ОТГ. Класифікація моніторинрів. Система моніторингу та оцінювання в стратегічному плануванні розвитку ОТГ. Завдання моніторингу. Індикатори як основа будь-якого моніторингу. Основні напрями моніторингу розвитку територіальної громади. Значення моніторингу в процесі розробки та реалізації програм розвитку ОТГ. Організація системи моніторингу та оцінювання.

Тема 12. Формування стратегії розвитку сільських територіальних громад в Україні

Формування стратегії конкурентоспроможності територіальної громади. Послідовність етапів розробки стратегії розвитку та оцінка ефективності сільських територіальних громад. Заходи щодо управління розвитком сільських територіальних громад.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	всього	у тому числі				всього	у тому числі			
		л	п	сем.	с. р.		л	п	сем.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<u>Змістовий модуль 1</u>										
СУТНІСТЬ ТА ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДґРУНТЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД										
<u>ТЕМА 1.</u> Основні положення щодо створення територіальних громад в Україні	10	2		2	6	10	2			8
<u>ТЕМА 2.</u> Дієздатність територіальної громади в умовах децентралізації влади	10	2		2	6	10				10
<u>ТЕМА 3.</u> Ресурсне забезпечення територіальних громад як основа їх сталого розвитку	10	2		2	6	10				10
<u>ТЕМА 4.</u> Нормативно-правове забезпечення планування місцевого розвитку	10	2		2	6	10				10
<u>ТЕМА 5.</u> Становлення та розвиток сільських територіальних громад	10	2	2		6	10				10
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	50	10	2	8	30					

<u>Змістовий модуль 2</u>										
ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД										
<u>ТЕМА 6.</u> Функція планування у системі місцевого розвитку	10	2		2	6	10				10
<u>ТЕМА 7.</u> Інструменти планування розвитку територіальних громад	10	2		2	6	10				10
<u>ТЕМА 8.</u> Громадська участь у сфері планування об'єднаних територіальних громад	10	2		2	6	10				10
<u>ТЕМА 9.</u> Розробка комплексних планів розвитку територіальної громади	10	4	4		2	10	2	2		6
<u>ТЕМА 10.</u> Стратегічне планування розвитку територіальних громад	10	4	4		2	10	2	2		6
<u>ТЕМА 11.</u> Моніторинг та оцінка реалізації стратегічного плану розвитку територіальної громади	10	4	4		2	10		2		8
<u>ТЕМА 12</u> Формування стратегії розвитку сільських територіальних громад в Україні	10	2		2	6	10				10
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	70	20	12	8	30					
Усього годин	120	30	14	16	60	120	6	6	-	108

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Процес навчання передбачає не лише глибоку теоретичну підготовку, а й формування умінь за рахунок ознайомлення студентів з сучасними методами аналізу стандартних задач, завдань, проблем, умінь приймати рішення у стандартних ситуаціях.

Практичне заняття – форма навчального заняття, при якій здійснюється детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формуються вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань.

Головна мета практичного заняття це набуття практичних умінь і навичок. Основними завданнями практичного заняття є: підготовка до самостійного виконання практичних завдань; підготовка студентів до контрольних робіт; набуття умінь застосування теоретичних знань на практиці; підготовка студентів до майбутньої практичної діяльності.

ТЕМА 1. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (2 ГОД.)

Питання для обговорення

1. Особливості становлення сільських територіальних громад
2. Відмінності між поняттями «сільська громада, «селищна громада», «міська громада»
3. Поняття «самодостатність територіальних громад».
4. Сталий розвиток сільських територій. Забезпечення сталого розвитку сільських територій
5. Чинники впливу на життєдіяльність сільських ОТГ
6. Причини негативних тенденцій в соціально-економічному розвитку сільських територій
7. Принципи побудови організаційно-економічного механізму розвитку сільських територіальних громад
8. Основні складові організаційно-економічного механізму розвитку сільських територіальних громад
9. Функції організаційно-економічного механізму розвитку сільських територіальних громад

Практичне завдання 1.

Існують суттєві відмінності щодо функціонування громад села, селища та міста. Визначити суттєві відмінності між поняттями «громада», переваги та недоліки згідно табл.1.1.

Таблиця 1.1

Відмінності категорій «громада»

Ознаки	Громада		
	Сільська	Селищна	Міська
	Суттєві відмінності: вікова структура населення, рівень доходів, зайнятість, стан інфраструктури, природні ресурси, роль сільського господарства у місцевій економіці		
Територіальні особливості			
Інфраструктурні особливості			
Економічні особливості			
Переваги			
Недоліки			

Практичне завдання 2.

Технології управління розвитком громад в умовах децентралізації влади, з урахуванням чинників впливу, повинні бути чітко представлені як взаємопов'язана, взаємообумовлена і взаємодоповнююча діяльність, об'єднана в окрему систему, що створює умови для їх належного здійснення. Використовуючи табл. 1.2 визначте зміст концептуальних складових системи управління розвитком територіальних громад наведено в табл. 2.

Таблиця 1.2

Концептуальні складові системи управління розвитком громад в умовах децентралізації влади в Україні

Складові	Зміст
Формулювання місії системи управління	
Формулювання мети системи управління	
Цілепокладання	
Розробка стратегії і політики	
Визначення рівнів управління	
Визначення об'єктів управління	
Визначення суб'єктів управління	
Постановка завдання	

Покладання на органи місцевого самоврядування функцій	
Формування принципів	
Визначення складових механізму	
Підбір методів управління	
Підбір інструментів управління	
Підбір методів оцінювання результатів	
Визначення підходів	
Формулювання очікуваних результатів управління	

Практичне завдання 3.

Організаційно-економічний механізм розвитку сільських територіальних громад – це сукупність усіх заходів, засобів та важелів організаційного й економічного впливу на їх діяльність, що супроводжується відродженням сільської економіки та підвищенням якості життя сільських мешканців. Формування організаційно-економічного механізму зумовлює необхідність визначення стратегічних цілей, мети та завдань регіональної політики.

Визначте основні функції організаційно-економічного механізму розвитку сільських територіальних громад (рис. 2.1).

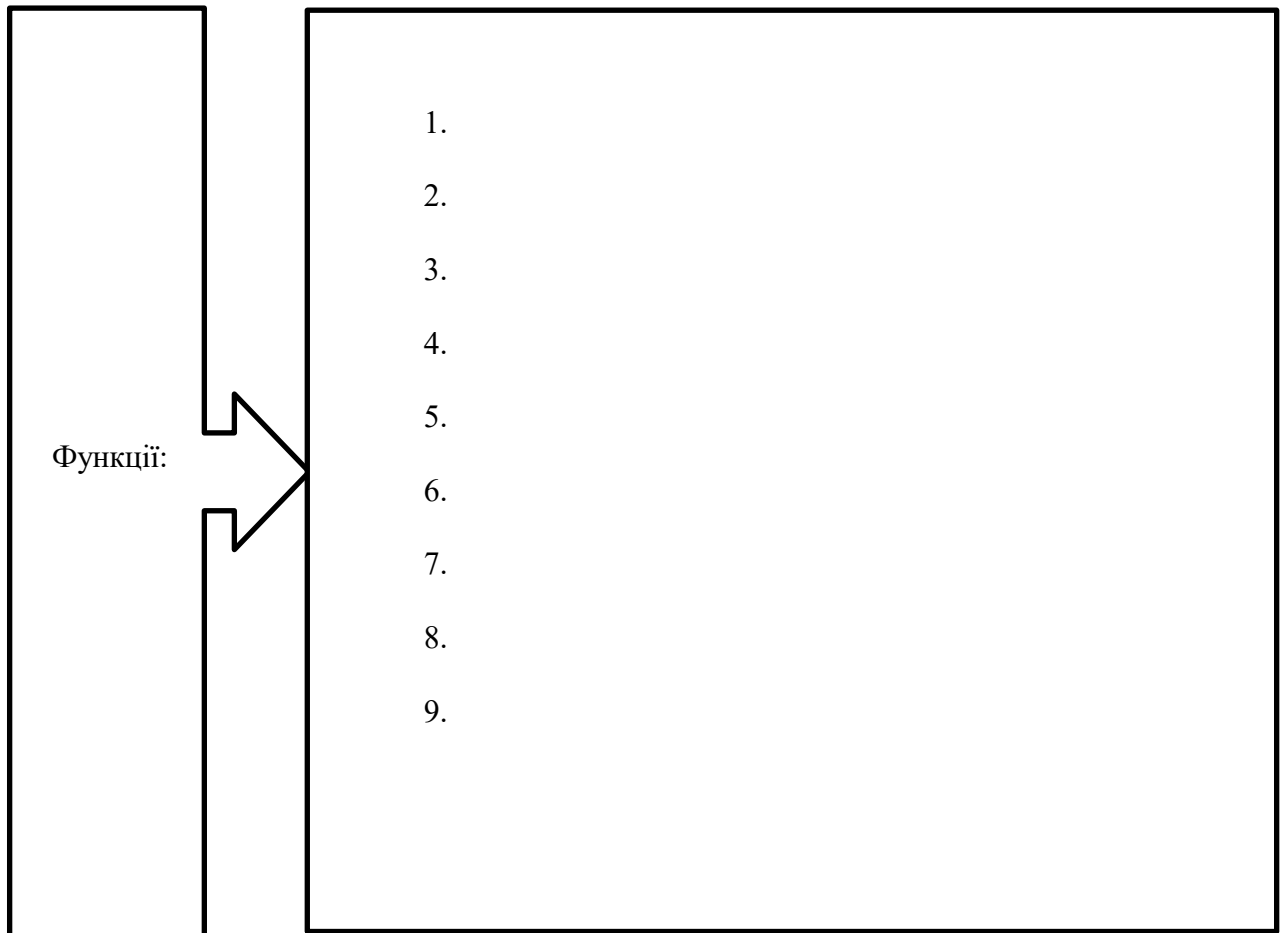

Рис. 1.2. Функції організаційно-економічного механізму розвитку сільських територіальних громад

ТЕМА 2. РОЗРОБКА КОМПЛЕКСНИХ ПЛАНІВ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (4 ГОД.)

Питання для обговорення

1. Законодавче підґрунтя для створення Комплексного плану розвитку територіальної громади
2. Головні складові Комплексного плану
3. Процедура розроблення Комплексного плану
4. Контроль замовником розроблення Комплексних планів
5. Мотивація створення та вигоди від впровадження Комплексного плану
6. Обов'язковість врахування громадської думки.
7. Умови та порядок отримання субвенції на розроблення комплексних планів.
8. Формат електронних документів комплексного плану.

Практичне завдання 1.

Комплексний план передбачає узгоджене прийняття рішень щодо цілісного (комплексного) просторового розвитку населених пунктів як єдиної системи розселення і території за їх межами. Комплексний план розробляється та затверджується з метою забезпечення сталого розвитку територіальної громади з додержанням принципу збалансованості державних, громадських та приватних інтересів та з урахуванням концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади.

Вся процедура розроблення поділяється на три етапи. *Підготовчий етап* починається з прийняття рішення відповідною сільською, селищною, міською радою про розроблення Комплексного плану та завершується визначенням, у встановленому законодавством порядку, Комплексного плану. *Основний етап* починається з передачі замовником розробнику вихідних даних та завершується публікацією розглянутого та узгодженого проєкту Комплексного плану. *Завершальний етап* починається з проведення експертизи проєкту Комплексного плану і завершується затвердженням Комплексного плану та його оприлюдненням.

1. Визначити перелік основних процесів підготовчого етапу розроблення Комплексного плану і охарактеризувати їх.

2. Визначити перелік процесів основного етапу розроблення Комплексного плану і охарактеризувати їх.

3. Визначити перелік основних процесів завершального етапу розроблення Комплексного плану і охарактеризувати їх.

Практичне завдання 2

Визначте вигоди від впровадження Комплексного плану на прикладі конкретної територіальної громади.

Таблиця 2.1

Вигоди від впровадження Комплексного плану розвитку _____ територіальної громади

Мотивація	Вигода
Цілісний (комплексний) просторовий розвиток територій як єдиної системи розселення в межах та за межами населених пунктів	
Визначення довгострокових, просторових та соціально-економічних напрямів розвитку території	
Прозорий механізм врахування державних, громадських та приватних інтересів шляхом проведення громадських обговорень	
Об'єднання містобудівної та землепорядної документації	
Охоплення містобудівною документацією всієї території громади, а не лише території в межах населеного пункту	
Розробка стратегії розвитку громади на певний розрахунковий строк	
Актуалізація геопросторової інформації	
Аналіз стану існуючої структури господарського комплексу	
Спрощення отримання вихідних даних для розроблення містобудівної документації на місцевому рівні	
Отримання сучасної характеристики стану житлового фонду, об'єктів обслуговування, промисловості, комунального господарства, транспортної мережі, будівельної галузі тощо	
Резервування територій для майбутніх містобудівних потреб, з врахуванням вимог містобудівного, земельного, санітарного, екологічного, природоохоронного законодавства та пожежної безпеки	
Забезпечення ефективного землекористування, регулювання земельних відносин	
Спрощення процедури проведення земельних аукціонів	

Оприлюднення всієї інформації на сайті та геопорталі	
Інвестиційна привабливість	
Спрощення дозвільних процедур	
Залучення додаткових інвестиційних проєктів окремих забудовників та інвесторів	
Економічна доцільність	
Збільшення надходжень від сплати за землю	
Зменшення витрат на розроблення містобудівної документації	
Зменшення витрат на розроблення документації із землеустрою щодо реєстрації ділянок в кадастрі	
Можливість змінювати цільове призначення та здійснювати будівництво в межах та за межами громади призводить до швидкого залучення інвестицій	
Наявність планувальних рішень детальних планів на об'єкти соціальної інфраструктури	
Участь громадськості	
Участь громадян у розвитку та формуванні територій	
Задоволення соціальних потреб населення за рахунок фінансування з місцевих бюджетів, дохідна частина яких формується значною мірою завдяки податку на землю	
Прозорість процесу прийняття рішень місцевою владою	

ТЕМА 3. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (4 ГОД.)

Питання для обговорення

1. Схема процесу підготовки місцевої стратегії розвитку.
2. Структура проекту місцевої стратегії.
3. Формування робочої групи.
4. Заходи щодо забезпечення публічності і прозорості процесу розроблення проекту Стратегії.
5. Методи реалізації стратегічного планування територіального розвитку.
6. Профіль громади.
7. Зміст соціально-економічного аналізу громади.
8. Показники соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади.
9. SWOT-аналіз як метод визначення якісних параметрів територіального розвитку.
10. Особливості використання методу А-В-С-аналізу.
11. Соціологічний аналіз.
12. Формування системи цілей стратегічного розвитку ОТГ.
13. Розроблення проекту Плану заходів.
14. Фінансове забезпечення реалізації Стратегії та Плану заходів.

Практичне завдання 1.

Дослідити відповідність Плану соціально-економічного розвитку Роганської об'єднаної територіальної громади примірній структурі, що наведена. Зробити обґрунтовані письмові висновки. Для дослідження можна обрати дані іншої ОТГ.

Примірна структура Плану соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади на _____р.р. (у разі відсутності місцевої стратегії)

Вступ. Обґрунтування необхідності підготовки Плану

Аналітична частина:

- ◆ географічне розташування об'єднаної територіальної громади, опис суміжних територій;
- ◆ демографічна ситуація об'єднаної територіальної громади; ринок праці об'єднаної територіальної громади;

◆ стан розвитку інфраструктури об'єднаної територіальної громади: транспортної; екологічної; енергетичної; виробничої; соціальної тощо;

◆ динаміка та особливості соціально-економічного розвитку за останні п'ять років, в тому числі, стан використання природного, ресурсного, виробничого, науково-технічного потенціалу, розвитку малого і середнього підприємництва, зайнятості населення, задоволення населення товарами і послугами, доступу суб'єктів підприємництва до кредитів та інвестицій, екологічну ситуацію об'єднаної територіальної громади тощо;

◆ фінансово-бюджетна ситуація об'єднаної територіальної громади; результати SWOT-аналізу;

◆ інші дані, визначені відповідальним розробником, як необхідні для проведення аналізу стану розвитку об'єднаної територіальної громади;

◆ картографічні, ілюстраційні та інші матеріали, зокрема, економіко-географічні карти та схеми, кадастрові карти, схеми та креслення, фотоматеріали території (у разі наявності та/або доцільності);

◆ розроблені програми соціальної підтримки за рахунок місцевого бюджету та інших джерел фінансування.

Цілі та пріоритети розвитку об'єднаної територіальної громади

Основні завдання та механізми реалізації Плану:

◆ перелік завдань та заходів із визначенням їх змісту та способу виконання, відповідальних виконавців, строків виконання (у цілому і поетапно), обсягів та джерел фінансування з розбивкою по роках, індикатори (показники) виконання та очікуваний результат від їх виконання;

◆ перелік діючих та перспективних проектів розвитку об'єднаної територіальної громади.

Моніторинг та оцінка результативності реалізації Плану:

◆ індикатори (показники) оцінки результативності виконання завдань і заходів та досягнення цілей, визначених Планом;

◆ показники соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади.

Практичне завдання 2.

Використовуючи дані Стратегічного плану розвитку Роганської об'єднаної територіальної громади та додатків до нього розробити економічний профіль громади (за основу можна використовувати дані по іншій ОТГ).

ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОФІЛЬ

(назва громади)

об'єднаної територіальної громади

1. Загальна характеристика громади:

_____ ОТГ утворена _____ року. (назва громади)

Територія громади становить _____ тис. км²

До складу ОТГ входить _____ населених пунктів, а саме:

(вказати які)

На території громади мешкає _____ осіб.

_____ межує на півночі з

(назва громади)

(з якими районами/ОТГ)

на півночі з _____, на заході з

на сході з

Площа сільськогосподарських угідь _____ га

На території громади є корисні копалини (надра)

(вказати які)

Роль, яку відіграє громада на регіональному, обласному та національному рівнях

Таблиця 3.1

Порівняння громади, району, області

Регіони	Площа, км ²	Площа у % до загальної площі області	Населення, тис. осіб	Населення у % до загального населення області	Щільність населення, осіб/ км ²

ОТГ					

район					
_____		100			
область					

Порівняння ОТГ з сусідніми громадами, спільні та відмінні риси

Для _____ ОТГ найбільшими конкурентами є

(вказати ОТГ)

Таблиця 3.2

Порівняння з громадами-конкурентами

Показники	_____	_____	_____
	ОТГ	ОТГ	ОТГ
Територія, км ²			
Населення, тис. осіб			

2. Місцеве економічне середовище громади:

Пріоритетними галузями економіки _____ ОТГ є такі:

(назва громади)

(галузі)

Таблиця 3.3

Структура земельного фонду ОТГ

Назва	Площа, га	%
Загальна площа земель		100
Сільськогосподарські землі, у тому числі:		
сільськогосподарські угіддя, них:		
рілля		
багаторічні насадження		
сіножаті		
пасовища		
під господарськими будівлями і дворами		
під господарськими шляхами і прогонами		
землі, які перебувають у стадії меліоративного будівництва та відновлення родючості		
Землі лісгосподарського призначення, у тому числі:		
лісові землі		
чагарники		
Забудовані землі, у тому числі:		
землі житлової та громадської забудови		
землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення		
Землі рекреаційного призначення		
<i>Землі природно заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення</i>		
<i>Землі оздоровчого призначення</i>		
<i>Землі історико-культурного призначення</i>		
Відкриті заболочені землі		
Води		
Землі запасу		

Таблиця 3.4

Виробництво продукції за видами діяльності, млн. грн

Показник	20__ р.	20__ р.
Сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство		
Промисловість		
Будівництво		
Оптова й роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з їх ремонту		
Готелі та ресторани		
Транспорт і зв'язок		
Фінансова діяльність		
Операції з нерухомістю, здавання під найом та послуги юридичним особам		
Державне управління		
Освіта		
Охорона здоров'я та соціальна допомога		
Колективні, громадські та особисті послуги		
Інші види діяльності		

Таблиця 3.5

Великі підприємства, які знаходяться у громаді

Назва	Розташування	Кількість працюючих

Таблиця 3.6

Експорт продукції власного виробництва

Показник	20__ р.	20__ р.

Таблиця 3.7

Доходи бюджету, млн. грн.

Показники	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Податок на доходи фізичних осіб				
Єдиний податок (крім с/г виробників)				
Єдиний податок від с/г виробників				
Доходи від відчуження нерухомості та землі				
Податок на прибуток підприємств комунальної власності				
Плата за землю				
Податок на нерухомість				
Акцизний збір				
Інші місцеві податки та збори				
Податкові надходження разом				
Дохід від оренди комунального майна				
інше				

Таблиця 3.8

Структура видатків бюджету громади у 20__ р.

Статті видатків	Значення, млн. грн.	%
Державне управління		
Дошкільна освіта		
Соціальний захист та соціальне забезпечення		
Житлово-комунальне господарство		
Культура і мистецтво		
Утримання закладів охорони здоров'я		
Дорожнє господарство		
Інші		
Усього видатків		

Таблиця 3.9

Планована інвестиційна діяльність у громаді в найближчий період

№ з/п	Найменування інвестиційної програми і проектів регіонального розвитку та їх місцезнаходження, вид робіт	Період реалізації (рік початку і закінчення)	Кошторисна вартість об'єкта, тис. гривень	Обсяг фінансування, тис. гривень:			
				Усього	в тому числі за рахунок:		
					коштів ДФРР	коштів МБ	інших джерел фінансування

3. Населення

Станом на 01 січня 20__ року чисельність населення

(назва громади)

ОТГ становить _____ осіб (сумарно по всіх населених пунктах, що увійшли до складу ОТГ).

Таблиця 3.10

Чисельність жителів, тис. Осіб

Території	Чисельність населення, тис. осіб			
	станом на 01.01.20__ р.	станом на 01.01.20__ р.	станом на 01.01.201__ р.	станом на 01.01.20__ р.
_____ ОТГ,				
у т.ч. за населеними пунктами*				
-				
-				
район				
_____ область				

*Зазначаються усі населені пункти, що увійшли до складу ОТГ

Таблиця 3.11

Характеристика населення

Показник	Значення за роками			
	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Середній вік жителя, років				
Щільність населення, осіб на м ²				
% зростання / зменшення				

Таблиця 3.12

Етнічний склад населення у 20__ р.

Назва етнічної групи	Кількість представників етнічної групи, тис. осіб	Частка етнічної групи, %

Таблиця 3.13

Конфесійна приналежність населення у 20__ р.

Назва конфесійної групи	Кількість представників конфесії, осіб	Частка конфесійної групи, %

Таблиця 3.14

Природний та міграційний рух населення, осіб (сумарно по всіх населених пунктах, що увійшли до складу ОТГ)

Показники	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Народжені				
Померлі				
Природний приріст				
Прибулі				
Вибулі				
Сальдо міграції				

Таблиця 3.15

**Розподіл населення за віком, осіб (сумарно по всіх населених пунктах,
що увійшли до складу ОТГ)**

Показники	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Населення у віці:				
молодшому за працездатний				
працездатному				
старшому за працездатний				
діти дошкільного віку				
діти шкільного віку				

Таблиця 3.16

**Розподіл населення за віком у населених пунктах, що увійшли до
складу ОТГ станом на _____ рік, осіб**

Показники	Населені пункти, що увійшли до складу ОТГ			
Населення у віці:				
молодшому за працездатний				
працездатному				
старшому за працездатний				
діти дошкільного віку				
діти шкільного віку				

Таблиця 3.17

Рівні освіти серед населення у віці понад 18 років (сумарно по всіх населених пунктах, що увійшли до складу ОТГ)

Показники	Кількість, осіб	% до загальної кількості населення
Професійно-технічна		
Базова вища		
Повна вища		
Інше		

Таблиця 3.18

Середня заробітна плата, грн (сумарно по всіх населених пунктах, що увійшли до складу ОТГ)

Регіони	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.

ОТГ					
_____ район					
_____ область					

4. Ринок робочої сили

Таблиця 3.19

Загальні тенденції зміни зайнятості (сумарно по всіх населених пунктах, що увійшли до складу ОТГ), тис осіб

Регіони	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.

ОТГ					
_____ район					
_____ область					

Таблиця 3.20

Зайнятість за видами діяльності (сумарно по всіх населених пунктах, що увійшли до складу ОТГ) у 20__ році

Галузі та види діяльності	Кількість зайнятих, осіб	Частка зайнятих, %
Сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство		
Промисловість		
Будівництво		
Оптова й роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з їх ремонту		
Готелі та ресторани		
Транспорт і зв'язок		
Фінансова діяльність		
Операції з нерухомістю, здавання під найом та послуги юридичним особам		
Державне управління		
Освіта		
Охорона здоров'я та соціальна допомога		
Колективні, громадські та особисті послуги		
Інші види діяльності		
Загальна кількість зайнятих		100

Таблиця 3. 21

**Рівень зареєстрованого безробіття та навантаження на одну вакансію
(сумарно по всіх населених пунктах, що увійшли до складу ОТГ)**

Показники	201__ р.	
	Громада	Область
Рівень зареєстрованого безробіття (у відсотках до економічно активного населення працездатного віку)		
Кількість безробітних на одну вакансію (чисельність зареєстрованих безробітних, поділена на кількість вакантних робочих місць)		

Таблиця 3.22

Розподіл працездатного населення за рівнем освіти

Рівень освіти	Усього, осіб	Частка від усього працездатного населення, %
Початкова		
Середня		
Середня спеціальна		
Вища		

5. Економічна інфраструктура

Таблиця 3.23

Зареєстровані суб'єкти господарської діяльності (сумарно по всіх населених пунктах, що увійшли до складу ОТГ)

А. Юридичні особи

Показники	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Усі суб'єкти ЄДРПОУ:					
Громада					
район					
з них СПД - юридичні особи *					
Громада					
район					
з них малі підприємства					
Громада					
район					

В. Фізичні особи-підприємці

Регіони	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Громада					
район					
область					

Таблиця 3.24

Найбільші роботодавці

№ з/п	Назва ПОУ / Підприємства (ЄДРС)	Вид діяльності (основний)	Чисельність працівників у 20__ р.

Таблиця 325

Показники роботи малого бізнесу

Показники	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
<i>Кількість малих підприємств, од</i>					
Громада (якщо можна вирахувати дані)					
Район					
Область					
<i>Середньорічна кількість найманих працівників, осіб</i>					
Громада (якщо можна вирахувати дані)					
Район					
Область					

<i>Питома вага зайнятих на малих підприємствах (% до населення в працездатному віці)</i>					
Громада (якщо можна вирахувати дані)					
Район					
Область					
<i>Питома вага середньорічної зайнятості на малих підприємствах в загальній кількості найманих працівників, %</i>					
Громада (якщо можна вирахувати дані)					
Район					
Область					
<i>Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) малих підприємств, млн. грн.</i>					

Громада (якщо можна вирахувати дані)					
Район					
Область					
Питома вага продукції малих підприємств в загальному обсязі реалізованої продукції (робіт, послуг), %					
Громада (якщо можна вирахувати дані)					
Район					
Область					

6. Соціальна інфраструктура

Мережа закладів освіти

Таблиця 3.26

Дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади

Показники	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Кількість дошкільних закладів, одиниць				
Кількість дітей в дошкільних закладах, тис. осіб				
Завантаженість дошкільних закладів (дітей на 100 місць)				
Кількість загальноосвітніх навчальних закладів, одиниць				
Кількість учнів у загальноосвітніх навчальних закладах, осіб				
Кількість вчителів у загальноосвітніх навчальних закладах, осіб				

Таблиця 3.27

Перелік та опис дошкільних та шкільних закладів

№ з/п	Назва та місце розташування	Рік побудови/капремонту	Проектна потужність, осіб	Наповненість, осіб	Основна проблема

Мережа закладів охорони здоров'я

Таблиця 3.28

Місткість лікарень станом на 20__ рік

№	Назва та місце розташування	Рік побудови / капремонту	Проектна потужність, ліжок	Наповненість	Основна проблема

Заклади культури

Таблиця 329

Місткість споруд культурно-спортивного призначення

Споруда	Скільки відвідувачів вміщує	Події чи заходи, що викликають найбільший приплив гостей

Спортивні об'єкти	Середньомісячна кількість осіб, які використовують об'єкт
<i>Майданчики з тренажерним обладнанням</i>	
<i>Футбольні поля</i>	
<i>Спортивні майданчики</i>	
<i>Спортивні майданчики зі штучним покриттям</i>	
<i>Приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять</i>	
<i>Спортивні зали</i>	

На території _____ ОТГ працюють такі громадські організації та засоби масової інформації.

Таблиця 3.30

Громадські організації

№ з/п	Повна назва ГО	Адреса, телефон, посилання на веб-сайт	Дата реєстрації	Керівник (П.І.П., посада, тел. сл.)

Засоби масової інформації:

Таблиця 3.31

Фінансова інфраструктура відділення банків

№ з/п	Назва	Адреса	Керівник (П.І.П., тел. сл.)
1.			
2.			

Таблиця 3.32

Розвиток мережі зв'язку, наявність та якість доступу до Інтернет

№ з/п	Назва	Адреса	Керівник (П.І.П., тел.)	Кількість клієнтів

Таблиця 3.33

Мережа підприємств роздрібної торгівлі

№ з/п	Повна назва підприємства	Адреса розміщення об'єкта	П.І.П. керівника підприємства (повне), № телефону	Форма власності	Спеціалізація	Торговельна площа (кв. м)	Кількість працівників

7. Фізична інфраструктура

Житловий фонд

Таблиця 3.34

Стан житлового фонду громади

Показники	20__ р.	20__ р.
Заселені будинки разом		
у тому числі:		
- індивідуальні будинки		
- багатоквартирні будинки		
Житловий фонд, тис. кв. м загальної площі		
% помешкань, підключених до комунального водопостачання		
% помешкань, підключених до комунального газопостачання		
% помешкань, підключених до комунальної системи каналізації		
% помешкань, підключених до центрального опалення		

Помешкання – квартира або індивідуальний будинок.

Водопостачання та водовідведення

Таблиця 3.35

Водопостачання та водовідведення

Показники	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Протяжність мереж водопостачання, км					
Протяжність мереж водовідведення, км					
Споживання питної води, тис. м ³ – всього, у тому числі:					
- населення					
- підприємства					

Теплопостачання

Таблиця 3.36

Теплопостачання (на рік)

Показники	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Протяжність мереж, км					
Опалення, Гкал - всього, у тому числі:					
- населення					
- підприємства					
Проектна потужність (в дужках потужність ПАТ «Укртрансгаз»)					

Електропостачання

Таблиця 3.37

Електропостачання

Показники	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Протяжність мереж, км					
Споживання електроенергії, МВт-год					
- всього,					
у тому числі:					
- населення					
- підприємства					
Проектна потужність					

Енергоспоживання та енергозбереження

Таблиця 3.38

Споживання окремих видів енергетичних ресурсів

Регіони	Газ природний, тис. куб. м	Вугілля, т	Бензин моторний, т	Паливо дизельне, т
Громада				
Район				
Область				

Таблиця 3.39

Можливості для розміщення гостей у готелях, пансіонатах, агрооселях

Заклад	Кількість ліжок	Річна заповнюваність, %
Санаторій		
Готель		
Хостел _____ -		

Приватні апартаменти		
Інше		

8. Урядування

Таблиця 3.40

Голови населених пунктів, які входять до складу ОТГ

Назва населеного пункту	ПП Старости / Голови	Адреса	Телефон	Email

Таблиця 3.41

**Структура та загальна чисельність апарату
ОТГ та її виконавчого органу**

№ з/п	Назва структурного підрозділу та посад	Кількість штатних одиниць
	<i>Керівництво</i>	
	<i>Відділ бюджетного та фінансово-господарського забезпечення</i>	
	<i>Відділ комунальної власності та земельних ресурсів</i>	
	<i>Відділ муніципальних послуг та правових питань</i>	
	УСЬОГО:	

Таблиця 3.42

Ставки місцевих податків

Назва податку / збору	База оподаткування	Ставка податку	Відповідальні органи для нарахування податку

ТЕМА 4. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (4 ГОД.)

Питання для обговорення

1. Моніторинг розвитку ОТГ. Завдання моніторингу.
2. Класифікація моніторингів. Система моніторингу та оцінювання в стратегічному плануванні розвитку ОТГ.
3. Індикатори як основа будь-якого моніторингу.
4. Основні напрями моніторингу розвитку територіальної громади.
5. Значення моніторингу в процесі розробки та реалізації програм розвитку ОТГ.

Практичне завдання 1

Побудуйте матрицю основних наявних ресурсів територіальної громади. Розташуйте ресурси за двома ознаками:

- а) за спаданням значущості (масштабності);
- б) за спаданням доступності.

Поясніть свій вибір.

Таблиця 4.1

Матриця основних наявних ресурсів (назва територіальної громади)

Ресурси громади:	за спаданням значущості (масштабності)				
		1	2	3	4
за спаданням доступності	1				
	2				
	3				
	4				

Примітка:

- у клітинку 1-1 має потрапити найбільший за обсягами і найбільш легкодоступний ресурс (за Вашою версією),
- у 4-4 – найменший за обсягами і найбільш важкодоступний.
- ✓ одна клітинка – один ресурс;
- ✓ один ресурс використовується лише один раз;
- неоднорідні ресурси можна поділити. Наприклад, можна згадувати за видами корисні копалини (вугілля, газ, мінеральна вода, граніт тощо), природні ресурси (ліс, водойми тощо) або історичні (палац, фортеця, дім-музей) тощо.

Практичне завдання 2.

Назвіть ресурси, потенціал яких недостатньо використовується територіальною громадою (три види):

1.	2.	3.
----	----	----

Практичне завдання 3

Назвіть унікальні ресурси територіальної громади (два види):

1.	2.
----	----

Практичне завдання 4.

Наведіть пропозиції щодо підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом територіальної громади.

Таблиця 4.2

Блок оцінювання	Характеристика
Бюджетів	Видатків у загальному обсязі доходів та видатків відповідно
Аналіз тенденцій доходів і витрат на одного мешканця (працюючого)	Вивчаються показники рівня доходів і витрат на одного мешканця (працюючого) у межах області, міста, району, села, селища
Оцінювання ефективності використання комунальної власності	Аналізується комерційна діяльність у муніципальному секторі, зокрема, підприємств комунальної власності, а також земельні ресурси, нерухоме майно
Моніторинг альтернативних форм фінансування соціально-економічного розвитку територій	Здійснюється моніторинг використання державних та муніципальних фондів розвитку, запозичень, гарантій

Практичне завдання 5.

Оцініть інвестиційну привабливість/непривабливість територіальної громади (на вибір) для розміщення інвестиційного проєкту у сфері виробництва у порівнянні з найближчою/сусідньою громадою та віддаленою громадою на основі «матриці». Важливо обирати громади, співставні за розміром.

Сформулюйте висновок щодо шансів територіальної громади залучити інвестиції для реалізації проєкту.

Таблиця 4.3

Матриця для визначення територіальної громади для інвестування

№ з/п	Ключові фактори, на основі яких регіон розглядають або виключають з розгляду		Обрана громада	Сусідня громада	Віддалена громада
1	Ризик збройних конфліктів (зелений, жовтий, помаранчевий, червоний)	Колір			
2	Ризик втрати інвестицій (рейдерство, корупція, інші зловживання)	Колір			
1	Людські ресурси (робоча сила), у тому числі:	15			
1.1	Якість робочої сили та наявність кваліфікації у працівників	10			
1.2	Університети, коледжі, можливості підготовки	5			
2	Інвестиційний клімат, якість життя	15			
2.1	Ставлення місцевої влади, легкість процедур	5			
2.2	Позитивний досвід діючих компаній	5			
2.3	Якість життя, комфортність проживання	5			
3	Професіоналізм супроводу та підтримки	10			
3.1	Наявність інституції, що	5			

№ з/п	Ключові фактори, на основі яких країну/регіон розглядають або виключають з розгляду		Обрана громада	Сусідня громада	Віддалена громада
	забезпечує супровід				
3.2	Якість обслуговування інвестора	5			
4	Характеристика ринку	10			
4.1	Великий ринок збуту в країні/регіоні	5			
4.2	Незайняті ніші, низька конкуренція	5			
5	Розташування, доступність	10			
5.1	Вигідне розташування (кордон/порт/швидкісні магістралі/транспортні коридори)	5			
5.2	Транспортна інфраструктура	5			
6	Витрати	40			
6.1	Вартість робочої сили	10			
6.2	Податки та збори, секторальні та місцеві пільги	5			
6.3	Підготовлена ділянка (індустріальні парки та ін.)	5			
6.4	Технічна та комунальна інфраструктура	5			
6.5	Сировина (доступність, вартість)	5			
6.6	Енергоносії та комунальні платежі	5			
6.7	Транспортні витрати, логістика	5			
Сумарна кількість балів		100			

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття – форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом теоретичних знань, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу, а також під час виконання індивідуальної навчально-дослідної роботи.

У процесі проведення семінарського заняття організується дискусія навколо попереднього визначених тем, до яких студенти готують тези виступів, а також проблемні питання, відповідь на які має бути знайдена у ході обговорення.

Проведення семінарських занять дозволяє вирішувати такі цілі:

- оптимально поєднувати лекційні заняття із систематичною самостійною навчально-пізнавальною діяльністю студентів, їх теоретичну підготовку з практичною;

- розвивати уміння, навички розумової праці, творчого мислення, уміння використовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань;

- формувати у студентів інтерес до науково-дослідної роботи і залучення їх до наукових досліджень, які здійснює кафедра;

- забезпечувати системне повторення, поглиблення і закріплення знань студентів за певною темою;

- формувати уміння і навички здійснення різних видів майбутньої професійної діяльності;

- здійснювати діагностику і контроль знань студентів з окремих розділів і тем програми, формувати уміння і навички виконання різних видів майбутньої професійної діяльності.

ТЕМА 1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО СТВОРЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ (2 ГОД.)

План заняття

1. Територіальна громада як суб'єкт реформи децентралізації
2. Порядок добровільного об'єднання територіальних громад
3. План об'єднання територіальних громад
4. Реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (адміністративно-територіальний устрій)

Питання для обговорення

- ◆ Сутність поняття «територіальна громада».
- ◆ Повноваження територіальних громад в Україні.

◆ Фінансово спроможна територіальна громада. Функції територіальної громади.

- ◆ Мета об'єднань громад на рівні селищ, сіл та міст.
- ◆ Умови добровільного об'єднання територіальних громад.
- ◆ Порядок добровільного об'єднання територіальних громад.
- ◆ План об'єднання територіальних громад
- ◆ Утворення об'єднаної територіальної громади.
- ◆ Реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (адміністративно-територіальний устрій).
- ◆ Префектура. Староста в ОТГ та його повноваження.

ТЕМА 2. ДІЄЗДАТНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ (2 ГОД)

План заняття

1. Організаційна дієздатність територіальної громади в умовах реформування місцевого самоврядування
2. Забезпечення дієздатності територіальної громади
3. Основні джерела доходності ОТГ

Питання для обговорення

- ◆ Організаційна здатність у масштабах територіальної громади.
- ◆ Основні показники ефективності діяльності органу місцевого самоврядування.
 - ◆ Ключові управлінські аспекти організаційної спроможності місцевого самоврядування.
 - ◆ Принципи організаційної здатності територіальної громади.
 - ◆ Групи власних повноважень територіальних громад.
 - ◆ Формат SMART як міжнародний показник спроможності сучасної територіальної громади.
 - ◆ Забезпечення дієздатності територіальної громади.
 - ◆ Статут територіальної громади.
 - ◆ Дієвість територіальної громади.
 - ◆ Ефективність діяльності органів місцевого самоврядування громади.
 - ◆ Аутсорсинг у сфері публічного управління. Аутсорсинг місцевого самоврядування.
 - ◆ Сприятливі та несприятливі чинники співробітництва територіальних громад.
 - ◆ Основні джерела доходності ОТГ.

◆ Грантові інструменти як важливий інструмент підтримки економічного розвитку громад.

ТЕМА 3. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК ОСНОВА ЇХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ (2 ГОД)

План заняття

1. Ресурсний потенціал та ресурси розвитку громад
2. Ресурсна база місцевих бюджетів
3. Інституційні складники системи ресурсного забезпечення розвитку громад

Питання для обговорення

- ◆ Ресурсне забезпечення регіонального розвитку.
- ◆ Підходи до ресурсного забезпечення місцевого самоврядування.
- ◆ Види ресурсних потенціалів території.
- ◆ Основні види ресурсів у ресурсному забезпеченні громад.
- ◆ Ресурсна база місцевих бюджетів.
- ◆ Інституційні складники системи ресурсного забезпечення розвитку громад.
- ◆ Основні завдання щодо формування інституційних складників системи ресурсного забезпечення розвитку громад.
- ◆ Інституційні складники оцінювання діяльності органів місцевого самоврядування щодо ресурсного забезпечення розвитку громад.

ТЕМА 4. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАНУВАННЯ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ (2 ГОД.)

План заняття

1. Нормативно-правове забезпечення планування розвитку територіальних громад
2. Суб'єкти національної системи планування розвитку територій

Питання для обговорення

- ◆ Нормативно-правові акти, що регламентують питання стратегічного планування на місцевому рівні.
- ◆ Регіональні стратегії розвитку.
- ◆ Ієрархічна система планування та прогнозування соціально-економічного розвитку в Україні.
- ◆ Державне стратегічне планування.
- ◆ Нормативно-правова база для розробки стратегій розвитку територіальних громад.

- ◆ Ієрархія документів стратегічного планування регіонального розвитку.
- ◆ Класифікація документів з планування регіонального розвитку.
- ◆ Суб'єктам національної системи планування розвитку територій.
- ◆ Взаємодія органів влади при розробці прогнозно-програмних документів.
- ◆ Базові інститути, що відповідають за розробку та реалізацію стратегій місцевого економічного розвитку.

ТЕМА 5. ФУНКЦІЯ ПЛАНУВАННЯ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ (2 ГОД.)

План заняття

1. Зміст планування як функції управління
2. Сутність та принципи стратегічного планування розвитку громад
3. Методи розробки стратегій розвитку територіальних громад

Питання для обговорення

- ◆ Закріплення робіт з планування за ієрархічними рівнями державного управління.
- ◆ Принципи ефективного процесу планування.
- ◆ Сутність та принципи стратегічного планування розвитку громад.
- ◆ Вимоги до сучасної стратегії.
- ◆ Порівняння довгострокового та стратегічного планування.
- ◆ Види планувальних документів на місцевому рівні.
- ◆ Принципи розробки стратегічних планів.
- ◆ Основні переваги стратегічного планування.
- ◆ Проблеми розробки стратегії.
- ◆ Ознаки успішно розробленої стратегії.
- ◆ Методи розробки стратегій розвитку територіальних громад.

ТЕМА 6. ІНСТРУМЕНТИ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (2 ГОД.)

План заняття

1. Агенції місцевого розвитку як ефективна інституція планування розвитку громад
2. Роль органів місцевого самоврядування в підтримці розвитку територіальних громад
3. Муніципальні контракти
4. Муніципальні ваучерні програми

5. Регіональні фонди розвитку

Питання для обговорення

- ◆ Поняття агенції місцевого розвитку.
- ◆ Мета діяльності агенцій місцевого розвитку.
- ◆ Основні функції агенцій регіонального розвитку.
- ◆ Сфери та напрями діяльності агенцій місцевого розвитку. Типова організаційна структура агенції регіонального розвитку.
 - ◆ Міжсекторальні комітети при органах місцевого самоврядування.
 - ◆ Узагальнення проблем розвитку територіальних громад.
 - ◆ Види секторальних планів розвитку громади.
 - ◆ Освітні центри муніципальної майстерності. Форми співробітництва територіальних громад.
 - ◆ Муніципальний контракт. Цілі муніципальних контрактів. Основні структурні елементи муніципального контракту.
 - ◆ Трансферти з державного бюджету місцевим бюджетам, що можна перевести на основу муніципальних контрактів в Україні.
 - ◆ Муніципальні ваучерні програми. Типи класифікації муніципальних ваучерів.
 - ◆ Регіональні фонди розвитку.
 - ◆ Порівняльний аналіз державного фонду регіонального розвитку та регіональних фондів розвитку.
 - ◆ Структура управління регіональним фондом розвитку.

ТЕМА 7. ГРОМАДСЬКА УЧАСТЬ У СФЕРІ ПЛАНУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (2 ГОД.)

План заняття

1. Поняття і значення ролі громадянського суспільства в процесі планування розвитку територіальних громад
2. Принципи залучення громадян до участі у плануванні місцевого розвитку
3. Проблеми залучення громадськості до прийняття рішень у сфері планування місцевого розвитку
4. Стратегія залучення громадян до процесу планування
5. Форми і методи залучення громадян до процесу планування

Питання для обговорення

- ◆ Поняття і значення ролі громадянського суспільства в процесі планування розвитку територіальних громад.
- ◆ Громадська участь у стратегічному плануванні.

◆ Принципи залучення громадян до участі у плануванні місцевого розвитку.

◆ Проблеми залучення громадськості до прийняття рішень у сфері планування місцевого розвитку.

◆ Стратегія залучення громадян до процесу планування.

◆ Форми і методи залучення громадян до процесу планування.

ТЕМА 8. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ (2 ГОД.)

План заняття

1. Формування стратегії конкурентоспроможності територіальної громади.

2. Послідовність етапів розробки стратегії розвитку та оцінка ефективності сільських територіальних громад.

3. Заходи щодо управління розвитком сільських територіальних громад.

Питання для обговорення

◆ Основні управлінські інструменти забезпечення конкурентного розвитку територій, сільських територіальних громад. Відповідь обґрунтуйте.

◆ Для конкурентоспроможності територіальної громади формування стратегії що має включати ?

◆ Послідовність етапів розробки стратегії розвитку та оцінка ефективності сільських територіальних громад.

◆ Заходи щодо управління розвитком сільських територіальних громад за напрямками діяльності?

◆ Стримуючі фактори щодо розвитку сільських територіальних громад?

◆ Напрями, що лежать в основі стратегії розвитку сільських територіальних громад в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНІ ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА

1. Адміністративне управління територіальними громадами : навч. посіб. / В. М. Бабаєв та кол. авт.; Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. 292 с.
2. Батанов О. В. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні: монографія. К.: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2001. 260 с.
3. Берданова О.В., Вакуленко В.В. Стратегічне планування місцевого розвитку. Київ: ТОВ «Софія-А», 2012. 88 с.
4. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Колтун В. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. Київ, 2017. 129 с.
5. Борщ Г.А., Вакуленко В.М., Гринчук Н.М. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. Київ, 2017. 107 с.
6. Бурик З. Стратегічне планування розвитку територій, як інструмент управління. Публічне урядування. 2020. № 5 (25). С. 53-62.
7. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н. Планування розвитку територіальних громад. Навч. Посіб. для посадових осіб місцевого самоврядування. Асоціація міст України. К. ТОВ «Підприємство «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 256 с.
8. Дробуш І. В. Укрупнення територіальних громад як необхідна умова реалізації соціальної функції місцевого самоврядування. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2014. № 2(10). URL : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14divfms.pdf>
9. Загальні засади місцевого самоврядування в Україні : підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; авт.-упоряд.: В. М. Вакуленко. Київ : НАДУ, 2010. 401 с.
10. Єгоричева С. Б., Тимошенко О. В. Формування та реалізація фінансового потенціалу територіальних громад: монографія. Полтава: ПУЕТ, 2014. 221 с.
11. Інструменти розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації влади / за заг. ред. В.М.Олуйка. Київ: Ваїте. 2017. 432 с.
12. Інструменти регіонального розвитку в Україні: навч. посіб. / за ред. О. В. Берданової, В. М. Вакуленка. Київ : НАДУ, 2013. 310 с.
13. Коваленко М. А. Регіональний менеджмент : навч. посіб. Київ : Олді-плюс, 2017. 312 с.
14. Куц. Ю. О. та ін. Територіальна громада: управління розвитком: монографія / кол. авторів, за заг. ред. Ю. О. Куца, Харків: Константа, Нац.

акад. держ. упр. при Президентіві України, Харк. регіон. ін-т держ. упр., 2013. 540 с.

15. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С. та ін. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень : навч. посіб. Київ, 2017. 110 с.

16. Методичний посібник для розробників проєктів інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад. Київ: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2016. 55 с.

17. Методологія планування регіонального розвитку в Україні: Інструмент для розробки стратегій регіонального розвитку і планів їх реалізації. Київ: Проєкт ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку України», 2016. 159 с.

18. Методологія стратегічного планування розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні / Проєкт «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні». Київ : 2016. 55 с.

19. Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад. Київ, Міністерство розвитку громад та територій України, 2021. 44 с.

20. Організація співробітництва територіальних громад в Україні: практичний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. Київ, 2017. 105 с.

21. Практичний посібник з питань організації роботи органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад. Модуль 5. Стратегічний план розвитку громади. Київ, 2016. 100 с.

22. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серп. 2020 р. № 695. Офіц. вісн. України. 2020.

23. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад: Наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022р. № 265.

24. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства : вітчизняний і зарубіжний досвід : монографія / За заг. ред. С. Чернова, В. Воронкової, В. Банаха, О. Сосніна та ін. Запоріжжя : ЗДІА, 2016. 606 с.

25. Регіональне управління : підручник / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Вакулєнка, М. К. Орлатого. Київ: НАДУ, 2014. 516 с.

26. Сментина Н. В., Фіалковська А. А. Стратегічне планування місцевого розвитку: навч. посіб. Київ: ФОП Гуляєва В.М., 2019. 244 с.

27. Співробітництво територіальних громад (міжмуніципальне співробітництво – ММС): навч. посіб. / за заг. ред. В.В.Толкованова, Т.В.Журавля. Київ: Фенікс, 2016. 154 с.
28. Сторонянська І., Пелехатий А. Фінансове забезпечення розвитку сільських територіальних громад : монографія. Львів: ДУ «ІРД імені М. І. Долишнього НАН України», 2014. 190 с.
29. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. / Берданова О. В., Вакуленко В. М., Валентюк І. В., Ткачук А. Ф. Київ, 2017. 121 с.
30. Стратегічне планування розвитку територіальних громад / Р. Л. Брусак, Г.О. Дробенко, Ю.І. Свірський. Львів: Вид-во «Сполом», 2001. 18 с.
31. Ткачук А. Ф. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль). – Київ : ІКЦ «Легальний статус», 2016. 96 с.
32. Територіальна громада: управління розвитком: монографія / [Куц. Ю. О. та ін.; за заг. ред. Ю. О. Куца]; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк.регіон. ін-т держ. упр. Харків : Константа, 2013. 540 с.
33. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). 2020. 531 с.
34. Тертичка В. В. Стратегічне управління: підручник. Київ: «К.І.С.», 2017. 923 с.
35. Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти : монографія / за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, Ю. П. Шарова. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2016. 276 с.
36. Успішна територіальна громада: будуюмо разом / Бриль М., Врублевський О., Данчева О., Сеїтосманов А., Чубаров Е. Харків : Видавничий будинок Фактор, 2018. 128 с.
37. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні навчально-методичний посібник / ДП «Укртехінформ» Київ, 2013. 250 с.
38. Чикаренко І. А. Формування системи управління інноваційним розвитком територіальних громад : монографія. Д. :ДРІДУ НАДУ, 2014. 338 с.
39. Яцух О.О., Трусова Н.В., Когут І.А. Фінансове забезпечення соціально- економічного розвитку сільських територій в умовах підвищення самостійності регіонів: монографія. Мелітополь: Видавничий будинок ММД. 2019. 337 с.

Інформаційні ресурси

1. Асоціація міст України. – Режим доступу: <https://www.auc.org.ua>
2. Всеукраїнська мережа фахівців і практиків з регіонального та місцевого розвитку». – Режим доступу: <http://regionet.org.ua>
3. Громадянське суспільство і влада : урядовий інформаційно-комунікаційний ресурс. URL: <http://civic.kmu.gov.ua>
4. Децентралізація в Україні. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua>
5. Експертна оцінка проекту Закону України про стимулювання та державну підтримку об'єднання сільських територіальних громад. URL : <http://www.msdp.undp.org.ua>
6. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. *Про реформу місцевого самоврядування*. URL: <http://bychkiv.com.ua/zvernennyahromadyan/faq>
7. Офіційний сайт Міністерства регіональної політики, будівництва та житлово-комунального господарства України – Режим доступу: <http://minregion.gov.ua>.
8. Підтримка політики регіонального розвитку в Україні. – Режим доступу: <http://surdp.eu/>
9. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 р. № 157 – VIII; зі змінами. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
10. Про Методику формування спроможних територіальних громад (постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 214. URL : <http://www.kmu.gov.ua>
11. Про затвердження Примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад : наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 27.08.2014 №233. URL: <http://dfrr.minregion.gov.ua/Legal-base>
12. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад. *Проект ДІАЛОГ «Ініціатива захисту прав та представлення інтересів місцевого самоврядування в Україні» ; Асоціація міст України.* 2015. URL : http://www.auc.org.ua/sites/default/files/posibnik_gromadi_0.pdf
13. Примірне Положення про старосту села (селища) сільської (селищної, міської) об'єднаної територіальної громади. URL : <http://oda.odessa.gov.ua/ofs-reform/prezent/dlya-obdnanih-gromad-dokumenty/>
14. Про внесення змін до Бюджетного Кодексу України щодо фінансової забезпеченості надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування : Закон України від 26 листопада 2015 р. № 2981. URL : <http://www.zakon.rada.ua>.

15. Про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади (реєстраційний № 2217а): попередньо схвалено Постановою Верховної Ради України від 31 серпня 2015 року № 636. URL : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

16. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 р. № 157 – VIII; зі змінами. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>

16. Ресурсний центр зі сталого місцевого розвитку. – Режим доступу: <http://rozvytok.in.ua/about>

17. Спільнота практик місцевого самоврядування : платформа проекту DESPRO. URL : <http://udl.despro.org.ua>

18. Українська асоціація районних та обласних рад. – Режим доступу: <http://uaror.org.ua/>

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Опис навчальної дисципліни.....	4
Програма навчальної дисципліни «Планування розвитку територіальної громади».....	5
Тематичний план навчальної дисципліни.....	9
Плани практичних занять.....	11
Плани семінарських занять.....	40
Рекомендовані літературні джерела.....	46

Навчальне видання

ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Методичні вказівки
до проведення практичних і семінарських занять з дисципліни

Укладачі:

ГУТОРОВА Олена Олександрівна
ПАСЕМКО Галина Павлівна
ТАРАН Оксана Миколаївна

Підписано до друку 17.09. 2024 р.
Формат 60 x 84 1/16. Гарнітура Garamond Умовн. друк. арк. – 2,4
Наклад – 100 прим.
Державний біотехнологічний університет 61002, м. Харків,
вул. Алчевських, 44